

KOLLÉGIUM

S Z A K M A I - M Ó D S Z E R T A N I , I N F O R M Á C I Ó S F O L Y Ó I R A T

Kiadja a Kollégiumi Szövetség

Alapította a Kollégiumokért Sajtóalapítvány

A TARTALOMBÓL:

- INTERJÚ
DR. CHIKÁN ATTILA
GAZDASÁGI MINISZTERREL
- NÉKOSZ A DOKUMENTUMOK TÜKRÉBEN
- BEMUTATJUK A
TESSEDIK SÁMUEL DÍJASOKAT
- KOLLÉGIUMI DIÁKTALÁLKOZÓ

IX. évfolyam 1999. október

10



Széchenyi István Kollégium, Kecskemét

Bemutatkozunk

Széchenyi István Kollégium, Kecskemét

A 100 férőhelyes kollégiumunk számunkra valóban második otthon jelent úgy személyi, mint tárgyi környezetével egyaránt. Az intézmény vezetője Gyenes Lászlóné, aki nagy odafigyeléssel gondoskodik rólunk, s mindent megtesz kollégiumunk színvonalának emelése érdekében. Munkájában segítik a nevelőtestület tagjai, köztük Tóth Jánosné és Jakab Tamás tanárok.

Már második éve tartozunk ebbe a közösségbe, ahol rendkívül jó, családi hangulat. Tavaly, mint rémült elsősök, féltünk a felsőbb évesek esetleges ugratásaitól. De hamar rájöttünk arra, hogy az elsősöket szerető gondoskodással veszik körül, emberségesen bánnak velük. A kollégium új lakóival - a nevelők segítségével - megismertetik a város nevezetességeit. Az elsősöknek önismereti szakkört tartanak egészségügyi szakemberek segítségével, ami segít egymás és önmagunk megismerésében, a beilleszkedésben. A diáktanács aktív részvételével sok - már

hagyományosnak számító - színvonalas rendezvényeken vehetünk részt. Így pl. együtt élhetjük át a városi KOLI-KUPA izgalmas sportrendezvényeit. A közös főzési is - természetesen bográcsban - kellemes hangulatban telik el a kollégium udvarán.

A Széchenyi-napok keretein belül történelmi vetélkedő, előadások, irodalmi, egészségügyi, képzőművészeti és szakmai versenyek kerülnek megrendezésre. Októberben Gólya-bált tartunk, ahol az elsősök felavatása történik meg.

A Téli ünnepségen az "újoncokat" személyre szóló verssel és mikuláscsomaggal ajándékozzuk meg. Karácsonyra - a nevelők segítségével - mézeskalácsot sütünk, melyet a meghitt és ünnepélyes vacsora után fogyasztunk el. A tavaszt farsangi mulatsággal köszöntjük, amikor nagy örömünkre a "kicsik" is beöltöznek. Jó eredményeket érünk el a városi szavalóversenyen is. A tavaszi kulturális és sportrendezvényeket bográ-

csos főzéssel zárjuk le. A végzős diákok részére a nevelők állófogadást szerveznek, a diákok pedig gondos odafigyeléssel összeállított műsorral búcsúztatják őket. Ilyenkor virágoktól illatozik második otthonunk.

Nem feledkezünk meg a sportolásról sem. Esténként diákok zajától hangos a tornaudvar, a tornaterem, a konditerem, a tenispálya. S aki ennyi mozgástól elfáradt, leülhet a számítógép mellé, s az Interneten kalandozhat, vagy éppen videózhat, esetleg a stúdióban zenét hallgathat. Az év során különböző szakcsoportok, felzárkóztató foglalkozások, érettségire felkészítő programok segítik tudásunk bővítését, mélyítését.

A nyári szünet végén már mindannyian nagyon várjuk, hogy újra találkozhatunk, mert ez a jó közösség mindenkinek hiányzik.

*Csiffári Márta, Fekete Gabriella
Bodó Ivett, Molnár Szilvia
10. évfolyamos kollégisták*

K o l l é g i u m

- **Kiadja: a Kollégiumi Szakmai és Érdekvédelmi Szövetség, a „Kollégiumokért” Sajtóalapítvány megbízásából**
- **Felelős kiadó: Horváth István** □ **Főszerkesztő: Benda János** □ **Alapító főszerkesztő: Dr. Benedek István**
- **Rovatszerkesztők: Fuchsné Hattinger Zsuzsanna, Tel.: 27/ 317 - 069 (Diákoldal); Gulyás Béla, Tel.: 78/ 462 - 035 (Zöld-oldal); Takács Ernő, Tel.: 34/487 - 081 (Szakmai érdekvédelem); Dr.Csépe György, Tel.: 37/ 318 - 138 (K SZ hírek, megyei információk)**
- **Terjesztés: Pethes Zoltán, Tel.: 30/376 - 042; Szerkesztőség címe: Körösy László Középiskolai Kollégium 2500 Esztergom, Szent István tér 6. Tel./fax: 33/412 - 813** □ **Előfizethető a kiadó címén: 1417 BUDAPEST, Pf.:11. Tel./fax:(1) 352-9601**
- E-mail : KollegiumiSzovetseg@mail.matav.hu** □ **Honlap: www.kollegiumiszovetseg.matav.hu** **Példányszám: 1500**



INTERJÚ

dr. Chikán Attila gazdasági miniszterrel

Talán kevesen tudják Önről, hogy 1970-től a Rajk László Szakkollégium igazgatói feladatait is ellátja. Kérem, beszéljen a szakkollégium megalakításáról, működéséről!

1969-ben nevelési konferenciát tartottunk az egyetemen, ahol felvettem azt, hogy egy újfajta, színvonalas kollégiumot kellene létrehozni. Mivel azelőtt 5 évig kollégiumban laktam, így tisztában voltam azzal, mennyire jelentős egy ilyen intézmény az ott élők számára. Az akkori rektor biztatóan állt az elképzelésem mellé. Azt gondoltam, hogy ki kellene használni azt a szociológiai lehetőséget, amely az együttlaktásból adódik.

Tudvalevő, hogy '69 egy minősített év volt Magyarországon többféle szempontból is. Az új gazdasági mechanizmus, az oktatás ehhez kapcsolódó reformja kitágította a szakmai lehetőségeket. A '68-as nyugat-európai diákmozgalmak felszínre hoztak sok olyan problémát, melyek a magyar diákságot is foglalkoztatták. Azt se felejtjük el, hogy akkortájt volt a népi kollégiumoknak egyfajta rehabilitációja. E sokféle tényező alapján gondoltam, hogy egy új kollégiumot kellene létrehozni.

Nagyon fontosnak tartom, hogy a gyökerekhez visszanyúljunk. A magyar történelemben a kollégiumok mindig jelentős szerepet játszottak. Amikor mi ezt a kollégiumot létrehoztuk, volt tehát mire támaszkodnunk: közvetlen előzményként az Eötvös Kollégiumra és a népi kollégiumokra.

Az akkori ideológiai hatás mennyire volt érezhető a kollégium működésében?

Eleinte a kollégiumot nagy gyanakvás fogadta, sőt már a megalakulás előtt ezek a viták megkezdődtek. Ha az akkori rektorunk, Szabó Kálmán nem állt volna olyan mértékben mellénk, ahogy azt tette, akkor nem tudtuk volna a kollégiumot létrehozni. Persze ebben az is közre játszott, hogy a rektor maga is népi kol-

légista volt. Ő egyébként is egy reform szellemű ember volt, sok mindent tett az egyetemért.

A kollégium története egészen a '80-as évek végéig egyben a kisebb-nagyobb pofoncsapások története is. Bennünk ez egyfajta "lövészárkok hatást" fejtett ki, vagyis a kollégium belső összetartását erősítette.

Nem szorul bizonyításra az a megállapítás, mely szerint a kollégiumok jelentős szerepet játszottak egy adott kor értelmiségi rétegének kiművelésében, közéleti emberek nevelésében. Ön a fiatalok nevelésében mely szempontokat tartja elsődlegesnek?

A Rajk Kollégium működését három alapvetően fontos nevelési tényező kísérte végig.

Az egyik a **szakmai igényesség**. Ez adódik abból a tényből is, hogy a kollégium egyben oktatási intézmény is, és olyan emberekre épül, akik szakmailag többet akarnak tenni. Ez persze általánosítható, hiszen más kollégiumokban szintén alapvetően fontos, hogy jó szakembereket neveljenek.

A másik tényező a **közösségi élmény**, vagyis az a körülmény, hogy amit el akarok érni, azt ne magányos farkasként érzem el, hanem mások segítségével, másokkal együtt tudjam megvalósítani. Persze ehhez hozzá tartozik, hogy el tudjam viselni mások - adott esetben ellenkező - véleményét. A tolerancia, a demokrácia gondolata, amely a közösségi élményhez köthető, alapvetően fontosak.

Az egyetemi kollégiumoknál a **társadalmi érzékenységet** rendkívül fontosnak tartom. Az értelmiség - különösen itt Közép-Európában - érzékelje azt, mi is történik körülötte, s legyen meg benne a kellő akarat, hogy befolyásolja a társadalmi folyamatokat.

E három alapvető nevelési tényezőt tartom elsődlegesnek a kollégium működése szempontjából.

Rengeteg elfoglaltsága mellett jut-e arra is ideje, hogy a hallgatókkal gazdaságpolitikai kérdésekről beszélgesse, adott esetben vitatkozzon? Egyáltalán, hogy fogadták a hallgatók miniszterré történő kinevezését?

Nagy sokkot jelentett nemcsak nekem, hanem a kollégiumnak is, hogy miniszter lettem. Minden hétfőn diákbizottsági ülést tartunk. Ezen jelentettem be miniszterré történő kinevezésem, vagyis azt, hogy Orbán Viktor - akkor még - miniszterelnök jelölt a megalakuló új kormányban miniszteri posztot ajánlott fel nekem. A hallgatókat megnyugtattam, hogy megegyeztem vele, hogy a Rajk Kollégiumot nem hagyom magára.

Mindenki érezte az új helyzetet, de akkor még nem tudtuk, hogy hogyan fog a továbbiakban mindez működni. 1998. szeptemberében annyi új gondolat gyűlt össze a kollégiumban ezzel kapcsolatban, hogy a diákok kezdeményezésére egy informális beszélgetést folytattunk arról, hogy vajon ez az új helyzet mit jelent a kollégium és a magam számára.

Ezen a beszélgetésen a Rajk Kollégium hallgatóinak közel 80%-a volt jelen, s megfelelő módon tisztázni tudtuk az új kapcsolatrendszerét. Elmondtam azt, hogy nem kívánom a politikát bevinni a kollégiumba, vagyis nem akarom megterhelni a kollégiumot azzal, hogy a politikai események részese legyen. Így aztán egyfajta kettős életet fogok élni. Ebben teljes volt az egyetértés.

Mindez persze nem zárja ki azt, hogy gazdaságpolitikai kérdésekről beszéljünk. Már csak azért sem, mivel e témakör a hallgatókat rendkívüli módon érinti. Mi a kollégiumban rendes óraszerű foglalkozásokat tartunk, ahol óhatatlanul felmerülnek gazdaságpolitikai kérdések, de rendezünk olyan beszélgetéseket is, ahol a hallgatók szabadon kérdezhetnek. Persze az is előfordul, hogy mivel esténként a kollégiumban tartózkodom, megállítanak a folyosón, körém gyűlnek a hallgatók, s így beszélgetünk olyan



kérdésekről, amelyek foglalkoztatják őket. Ezek rendszerint spontán beszélgetések, adott esetben időszerű politikai kérdésekről. Ez számomra azért is különösen fontos, mivel a hallgatók teljes őszinteséggel, előítéletek nélkül fordulnak hozzám. Nem kell attól tartanom, hogy a reakcióik nem valódiak és attól sem, hogy a kritikát nem mondják el nekem. Természetesen olyan politikai kérdések is felmerülnek, amelyek közvetlenül nem az én kompetenciámba tartoznak, de mivel az ember a kormány tagja, nem térhet ki az ilyen jellegű beszélgetések elől sem.

Azt is mondhatom, ma már beépült a kollégium működésébe az, hogy jelenleg miniszter vagyok. Személyes viszonyom a kollégium diákjaihoz - a megváltozott körülmények ellenére - megfelelően tisztázódott.

Volt-e olyan élménye kollégiumi vezetőként, amely alapján megállapíthatja, hogy érdemes sok időt és energiát befektetni az ifjú nemzedék nevelésébe?

Mivel 30 éve vezetem a kollégiumot, ebből is adódik, hogy ennek létezését nagyon fontosnak tartom. Nem pusztán jól kell csinálni, hanem megfelelő eredményeket is el kell érni. A végzett 481 hallgató közül kb. 400-al folyamatos kapcsolatot tartunk. Létezik egy olyan egyesület, amely a volt szakkollégistákat tömöríti, melynek elnöksége 2-3 havonta ülésezik. Az életpályák figyelemmel kísérése alapján látszik, hogy jó hatása van a kollégiumnak. Jómagam 25 éves voltam, amikor a kollégium megalakult, vagyis csak néhány évvel voltam idősebb a hallgatóknál. Ebből persze az is következik, hogy ma már 50 év körül vannak a legidősebb kollégisták. Ez elég hosszú idő ahhoz, hogy egy életpályát lássunk. A volt szakkollégisták csoportja bármilyen kontrollcsoport próbáját kiállja. A kollégium volt hallgatói közül jelenleg rengeteg ember van felelős

irányítói pozícióban a különböző egyetemeken, az üzleti életben, a kormányzatban. A Rajk Kollégium révén egy kollégiumi rendszer alakult ki. Tavaly 8-10 olyan intézmény volt az országban, amely a mi kollégiumunkhoz hasonlóan működik. Némelyik kialakításában mi is közreműködtünk, s így egy szélesebb hálózat jött létre. A Rajk Kollégium tehát egyfajta katalizátor szerepet is játszott más szakkollégiumok számára.

Mindezek alapján úgy gondolom, érdemes volt befektetni azt a munkát, amely a kollégium létrehozását, működtetését biztosítja. Hadd legyek annyira szubjektív, hogy elmondjam: önfejlődésemre, világlátásomra is nagy hatással volt a kollégium működése.

A kollégiumok szakmai, gazdasági önállóságának kérdését mennyire látja jelentősnek?

Kollégiumunk anyagi önállóságot élvez, s mindig maga gazdálkodott a pénzével. Ezt kardinális kérdésnek tartom. Az egyetem - a kezdeti időktől fogva - nem adott több pénzt, mint amennyi az alapműködéshez kellett. Vagyis annyi pénzt kaptunk, mint bármely más kollégium. A pénz szerepe a '70-es évek óta fokozatosan növekedett. A kezdeti időszakban mindent társadalmi munkában lehetett végezni, illetve végeztetni. Pénzügyi lehetőségekhez viszont nem tudtunk hozzájutni. Az első időben tehát nem volt különösebben szükségünk pénzre. A kollégium komoly céljai sohasem hiúsultak meg pénzhány miatt.

A pénzszerzési lehetőségek a '80-as évektől kezdődően egyre inkább kibővültek, így egy konferencia, vagy egy tábor költségeit fedezni tudtuk. A '80-as évek végéig a tanárok társadalmi munkában látták el feladataikat, s csak ezt követően tudtunk számukra némi tiszteletdíjat fizetni. A tanárok fizetését pályázati pénzekből sikerül fedezni.

A Rajk Kollégiumnak rendkívül kifinomult belső demokratikus intézményi rendszere van. Az eltelt 30 év alatt volt idő csiszolgatni. A diákbizottság bizonyos értékhatárig önmaga dönt a pénz felhasználásáról, a fölött pedig az általában kéthavonta ülésező Kollégiumi Gyűlésnek kell döntenie.

A kormányprogram megkülönböztetett figyelmet fordít a középiskolai kollégiumok helyzetének rendezésére. Ön hogyan látja, mennyire vehetnek majd részt a kollégiumok, pl. az új vállalkozói réteg kinevelésében, a szakképzés segítésében?

A kollégiumoknak minden szinten, tehát középiskolai szinten is nagy jelentőséget tulajdonítok. Így pl. nagy szerepük van a társadalmi mobilitás fenntartásában. A kormányzat éppen ezért kiemelt jelentőséget tulajdonít ennek az intézményrendszernek. Jó dolognak tartom, ha majd a kollégiumok a szakképzés minden szintjén szerepet kapnak.

A magyar gazdaság fontos bevételi forrását jelenti a turisztika. A kollégiumok ebből a szempontból a periférián helyezkednek el, holott jó néhány intézmény - helyzetéből, funkciójából adódóan - részt vehetne ilyen jellegű szolgáltatások nyújtásában. Mi a véleménye erről? Elképzelhetőnek tart-e, egy ilyen célú projekt kiírását?

Elképzelhetőnek tartom egy ilyen jellegű projekt kiírását annál is inkább, mert komolyan foglalkozunk a turizmus kérdéssel. Nagy hangsúlyt kívánunk helyezni a belföldi turizmusra, s az egyik szegmentum, amelyre fókuszálni kell, az a diákturizmus. A kollégiumok ebben jelentős szerepet játszhatnak. Ha az állami pénzalapok révén egy ilyen projektet sikerül életre hívni, az nagyon kedvező hatású lesz.

Mint az ország irányításában részt vevő miniszter, egyetemi tanár, mit üzen a kollégiumokban dolgozó pedagógusoknak?

A kollégiumokban dolgozó pedagógusoknak nagyon nagy szerepük van az emberformálásban. A jövő nemzedék nevelése, képzése érdekében érdemes elviselni azokat a nehézségeket, amelyeket ez a munka jelent.

Miniszter Úr, olvasóink nevében is köszönöm a beszélgetést, és sok sikert kívánok munkájához!

Benda János főszerkesztő
(Foto: Gulyás Béla szerkesztő)

NÉKOSZ

KORABELI DOKUMENTUMOK ALAPJÁN

“Komolyan vettük, hogy meg tudjuk forгатni a világot, ennek a célnak rendeltünk alá mindent... Ekkor oly természetesnek tűntek a sokszor naiv, de tisztaszívű kommunisztikus elképzelések, mint a levegő, a napfény.”

(Egy volt népi kollégista visszaemlékezése.)

Pokorádi Judit (ELTE BTK nappali tagozat, pedagógia szak III. évf. hallgató) írása dokumentumokra alapozottan dolgozza fel a NÉKOSZ létrejöttének körülményeit, a kollégiumokban folytatott nevelési és oktatási tevékenységeket, egészen a mozgalom felszámolásáig. (Konzulens tanár: Vopaleczky György)

ELŐZMÉNYEK

1945-ben, a háború után romokban heverő Magyarországot általános szegénység jellemezte. Megtörtént ugyan a földosztás, de a kis- és törpebirtokok nem biztosították a parasztsaládok megélhetését. A régi politikai rendszer eltűnésével mindenki számára természetessé vált a tanulásra való jog, a kötelező nyolcosztályos népiskola bevezetésével és az oktatás ingyenessé tételével megkezdődött az iskolarendszer demokratizálódása. De a tanulás lehetőségének tényleges biztosítása - főleg a közép- és felsőoktatási intézményektől távol élő munkáscsaládok részére - nem oldódott meg automatikusan. A vidéki fiataloknak nem volt lehetőségük a tanulásra, nem tudták előteremteni a felvételhez, induláshoz szükséges összeget sem. Az állami és egyházi internátusok költségesek voltak, és csekély számuk miatt is alkalmatlannak bizonyultak a parasztsaládból származó gyerekek tömeges elhelyezésére. Az ország nagy részét kitevő munkás- és szegényparaszti rétegek gyermekei tehát többnyire kiszorultak minden olyan tanulási lehetőségől, amely biztosíthatta volna számukra, hogy értelmiségi státuszba emelkedhessenek. A nemzetet a demokratikus átalakulás vágya jellemezte.

A KEZDET

A Győrffy-kollégisták irányításával

A felszabadulás előtti kollégiumi gondolat feltámasztását, és - a kor követelményeinek megfelelő - tartalommal való megtöltését a Győrffy István kollégium fiatalságának köszönhetjük. A kollégium gyökerei egészen a '30-as évek közepéig nyúlnak vissza, és különféle forrásokból táplálkoznak. A magyar szociográfiai mozgalom, Szabó Dezső népi romantikája, a Győrffy István által szervezett néprajzi tanszék, a fejlődésnek indult népfőiskolai mozgalom és a népi írók révén fejlődő irodalom megmozgatta az akkori egyetemi fiatalságot. Győrffy István néprajzprofesszor irányításával 1938-ban szegényparaszt származású diákok szociográfiai vizsgálatokat végeztek a parasztság körében. 1939-ben öltött testet az az elképzelés, hogy viszonylag rendezett körülményeket teremtsenek a tanulni vágyó szegényparaszti fiatalságnak. Így Budapesten megalakult a Bólyai Kollégium - bár ez akkor még csak néhány szobát jelentett a Királyi Pál utca egyik bérházában. Ezt hívták

1942-től (tiszteletet adva ezzel a professzor emlékének) Győrffy István Kollégiumnak.

A kollégium működésének első szakaszát a munkásparaszt szövetség melletti határozott állásfoglalás jellemezte. Győrffy Sándor szerint (a Magyar Munkásmozgalmi Múzeum volt főmunkatársa) a Győrffy-kollégisták nagy része tagja volt a kommunista mozgalomnak. A diákok között nagyon sokan voltak olyanok, akik tudatos politikai választással csatlakoztak a népi kollégiumi mozgalomhoz.

1942-ben, egy határozott életrend kidolgozásával megkezdődött a kollégium életének második szakasza. A kollégisták valamennyien részt vettek a független, demokratikus Magyarorszáért folyó harcban. Ez a kollégium szerzett először hitelt a diákautonómiának, és a közösségi nevelés fő eszközeként bevezette a munkáltató módszert.

1946-ban már 100 diákja volt a kollégiumnak. Dr. Kardos László szerint, aki az igazgatója volt az intézménynek “a kollégium nemcsak diáklakás: otthon, család, baráti közösség, amely a tehetséges, főleg a paraszti származású egyetemi hallgatóknak nyújt otthont, biztosítja szakképzésüket, és korszerű politikai és társadalmi szemléletre neveli őket.”

A diákoknak az ellátás ingyenes volt, de komoly követelményeknek kellett megfelelniük a felvételükhöz. A népi kollégiumba felvett kollégista mindenképp saját kollégiuma közösségének tagjaként vett részt a népi kollégium életében.

A Győrffy-kollégium érdemének tekinthetjük, hogy a kor társadalmi követelményeihez mértén megteremtette a közösségi nevelés feltételeit, és olyan csoportszellemet, amely a tanulók erkölcsi és politikai magatartását formálta. Logikus, hogy a mozgalom kezdeményezői különböző pozíciókhoz jutottak a mozgalom széleskörű terjedése idején: feladatuk a helyi új, fiatal tagok kinevelése, valamint az alapító régi gárdával egyenrangú új közösségek kifejlesztése volt. A statisztikák szerint a Győrffy-kollégisták 63%-a töltött be vezető pozíciót a saját kollégiumában, illetve valamelyik új kollégiumban. 1946 nyarán a pártok és a társadalom támogatásával elindították a Népi Kollégiumokat Építő Mozgalmat, melynek keretein belül iskolákat és több mint ötven kollégiumot alapítottak. Alap-, közép- és felsőfokú intézmények voltak ezek, aszerint, hogy általános vagy középiskolások, illetve felsőoktatási intézmények hallgatói lakták-e. Így alakult meg többek közt a II. Rákóczi Ferenc kollégium Abaújszántón, az Ady Endre kollégium Pécsen, a Dózsa György kollégium Gyulán, az Arany János kollégium Berettyóújfalun, a József Attila kollégium Makón, a Móricz Zsigmond kollégium Szegeden, a Táncsics Mihály kollégium Székesfehérváron, a Madách Imre kollégium Szentgotthárdon, a Vak Bottyán kollégium Esztergomban, a II. Rákóczi Ferenc Kollégium Egerben, az Ady Endre Kollégium Csongrádon, a Batsányi János Kollégium Veszprémben, a Petőfi Sándor Kollégium Pápán, az Apáczai Csere János Kollégium Nagykőrösön, a Gróf Széchenyi István Kollégium Mosonmagyaróváron stb. Az

akkor már működő kollégiumok mellett létrejöttek ún. szakkollégiumok is, ilyen volt az Áchim András mezőgazdász-kollégium, a Derkovits képzőművész-kollégium, a Vásárhelyi Pál technikus-kollégium stb.

Még ezen a nyáron életre hívták a Népi Kollégiumok Országos Szövetségét, a NÉKOSZ-t, magába olvasztva az akkor működő két másik kollégiumi szervezetet, a Dolgozók Kollégiumainak Országos Szövetségét és a Magyar Kollégiumi Egyesületet. Ennek alapján elfogadták a Népi Kollégiumok Országos Szövetségének alapszabályzatát, szervezési és rendtartási szabályzatát, nevelési és oktatási rendszerét. A két egyesület szervezeti bekapcsolódását a NÉKOSZ-ba külön bizottság dolgozta ki, amely átmeneti időre jött létre.

A SZÖVETSÉG FELÉPÍTÉSE ÉS MŰKÖDÉSE

A szövetség alapszabályzatából kiderül, hogy a NÉKOSZ célja olyan demokratikus népi kollégiumok létrehozása volt, amelyekben a tehetséges és az arra rászoruló munkás- és parasztszármazású fiatalok megfelelő körülmények között élhetnek.

A vezetőség tagjai voltak:

- *Elnök:* Gyenes Antal (nemzetgyűlési képviselő)

- *Főtítkár:* Szabó Gergely (vegyszerészmérnök)

- *Osztályvezetők:*

nevelési osztály: dr. Kardos László (a Győrffy-kollégium igazgatója)

szervezési osztály: dr. Kerek Gábor (tanár)

propaganda- és sajtóosztály: dr. Tóth Benedek (újságíró)

gazdasági osztály: Nagy Lajos (a Győrffy-kollégium korábbi gazdasági titkára)

- *A szövetség ügyésze:* dr. Medve Zsigmond volt.

A NÉKOSZ intézményeinek anyagi ügyeit az egyes intézmények gondnokai intézték, az anyagi ellátást a Gazdasági Igazgatóság felügyelte. Az alapszabályzat szerint a kollégiumoknak külön költségvetésük nem lehetett, csak a Szövetség költségvetésének keretein belül gazdálkodhattak. Nem volt önálló jogkörük sem, kizárólag a Szövetség képviselteként szerezhettek jogokat és vállalhattak kötelezettséget.

Fontos megemlítenem, hogy Dr. Kardos László (a nevelési osztály vezetője, a Győrffy-kollégium igazgatója) nemcsak a mozgalom megalapításában játszott fontos szerepet, hanem végigkísérte a szövetség egész életét. Sokan őt tartják a NÉKOSZ lelkének.

1946-ban, bár már működött a NÉKOSZ tanácsa, a felvételi hirdetményt még a Győrffy-kollégium adta ki. És ez év szeptember 20-án hivatalosan megnyitották a népi kollégiumok első tanévet. Ekkor az eredetileg tervezett 35 kollégium helyett már összesen 44 tudta fogadni a 2550 parasztszármazású fiatalt.

A NÉKOSZ indulásakor nyilván csak azok lehettek főiskolás-egyetemista kollégisták, akiket családjuk, (sokszor igen nagy áldozattal) a szükséges iskolai végzettséghez eljuttatott. Itt azokról a családokról van szó, akik már a '45 előtti társadalmi rendszer szorításából is keresték a kiutat, ennek az egyik legjobb módja a gyermekeik magasabb szintű iskoláztatása volt. Bár a népi kollégiumok ezrével toborozták a tehetséges paraszti származású diákokat, mégis - az induláshoz szükséges iskolai feltételek hiánya miatt - éppen a parasztság volt az a társadalmi osztály, melynek gyermekei az eső évben még kisebb arányban szerepeltek a kollégiumi tagságon belül, mint amekkora a

parasztság részesedése volt Magyarország összlakosságában. A mozgalom nyitottságára vall, hogy nem zárkózott el a kollégium iránt érdeklődő értelmiségi és a szegényebb kispolgári rétegből származók felvételétől sem.

November 2-án, a Győrffy-kollégiumban tartotta az akkor már 49 népi kollégium igazgatója az első értekezletet, melyet követően több helyről próbáltak segítséget kérni a kollégiumok rossz körülményeinek javítására. A Köznevelésben nyomon követhetjük, hogy hány társadalmi szervezet, illetve csoport ajánlotta fel támogatását. Például a dorogi bányászok biztosították a Derkovits Népi Kollégium egész téli tüzelőjét, ezzel köszönve meg, hogy a kollégium falai között egy dorogi diák tanulhatott. Minden erőfeszítés ellenére a kollégiumok lakói komoly nélkülözést és nehézségeket éltek át. A népi kollégiumok első évében a pesti Dózsa-kollégium tanulói szalmán aludtak és a kabátjukkal kellett takarózniuk. Sopronban még decemberben sem volt ablak az épület nagy részén, és nem volt tüzelő sem. A legnehezebb időszakot 1946-1947-tele jelentette: romlakásokban, üvegezetlen, hideg szobákban, szegényes étkezésekkel vészelték át a telet.

A mai fiatalságban önkéntelenül felmerül a kérdés, vajon mi készítette az akkori diákságot a zord körülmények elviselésére. Azonban ne feledkezzünk meg arról, hogy még csak pár év telt el a háború óta, és az ország lakosságának nagy része nyomorban élt. Ezeknek a paraszt sorból kiemelkedett fiataloknak otthon sem lett volna jobb sorsuk, és a kiugrást a szegénységből a tanulás jelenthette.

1947 nyarán lezárult a népi kollégiumok első éve. A záróünnepségen több miniszter mellett jelen volt Tildy Zoltán, az akkori köztársasági elnök is. Ekkor már 70 kollégium működött az országban, ebből 52 vidéken és 18 Budapesten. A NÉKOSZ-t a társadalom tartotta fenn, de megalakulásától kezdve állami támogatást is kapott. A kollégiumok az országot újjáépíteni akaró demokratikus erők balszárnyához kapcsolódtak, sikereik csak ebben az összefüggésben magyarázhatóak reálisan. A kormány fontosnak tartotta a kollégiumi mozgalom népszerűsítését, Ortutay Gyula kultuszminiszter elrendelte, hogy a középiskolákban, a mindennapi kérdések között a NÉKOSZ ismertetésére is kerüljön sor. Egy évvel később ismét miniszteri utasítás jelent meg arról, hogy az iskolákban tájékoztatni kell a tanulókat a népi kollégiumokról. Indoklásként azt olvashatjuk, hogy mivel a kollégiumok lehetővé tették az egyszerű származású diákságnak a magasabb műveltség megszerzését, így azok a köznevelés egyik legjelentősebb intézményévé váltak. Statisztikák szerint a kollégisták kétharmad része volt falusi származású, nekik a kollégium a tanulás nélkülözhetetlen előfeltételét jelentette. 1947 őszén már 124 kollégium működött, és pár hónappal később, '48 március 15-én büszkén jelenthették a szövetség vezetői, hogy az akkor már 158 népi kollégiumban 10000 diák tanul. Láthatjuk, hogy a NÉKOSZ erőteljesen a számok bővítésében élt, háttérbe szorítva ezzel a minőségi fejlődés lehetőségét. Mindezek mellett egy jól felépített rendszer kidolgozására törekedett. 1948 tavaszán a kollégiumok szövetségének a már említett osztályok mellett volt honismereti, nyilvánartási, testnevelési osztálya és külügyi alosztálya is. A kollégiumok - a helyi adottságoknak, a szerény feltételeknek és különböző fejlettségi szinteknek megfelelően - azt a nevelési modellt követték, alakították, fejlesztették tovább, melyet a Győrffy kollégium kísérletezett ki.

A KOLLÉGIUMI ÉLET

A kollégisták napja általában reggel 6 órakor kezdődött, bár volt olyan kollégium is, ahol már 5-kor volt ébresztő. Ezt követte a reggeli torna, majd a mosakodás, öltözés. 7-7.30-ig, az iskolába indulás előtt, nyelvórán vettek részt a diákok. Ebéd után volt egy kis szabadidejük, délután szilencium, aztán vacsora, és kollégiumi oktatás vagy tanulás. Péntekenként a kollégiumi est jelentette a kikapcsolódást. Nagy gondot fordítottak a kulturális tevékenységekre, gyakori volt a színház- és hangverseny-látogatás, a kórus és zenekarszervezés, a színjátszás, de volt bábjáték is. A NÉKOSZ kórusait, táncsoportjait, színjátszóit ország-szerte ismerték. 1947. október 19-én megszervezték a budapesti kollégiumok első önálló és nagy érdeklőst keltő versenyét, az idényzáró atlétikai viadalt. A diákok társadalmi kapcsolatainak másik jelentős formája a honismereti mozgalom volt. Ennek keretén belül 1947 decemberében kéthetes honismereti tanfolyamot szerveztek, melynek első hetében a magyar falu, a másodikban pedig a gyári munkásság problémáinak megismerésével foglalkoztak. A kollégisták a közeli országokba is eljutottak. Ott voltak a Prágában megrendezett Világifjúsági Találkozón, és részt vettek Jugoszláviában, az Ifjúsági Vasútépítésben is.

A kollégiumi diákság egyik fontos feladatát jelentette, hogy felkeressék azokat az intézményeket, iskolákat, amelyek nem tartoztak a mozgalomhoz, azért, hogy az ott tanuló diákokat tájékoztassák a szövetség munkájáról, így biztosítva ezzel a tagság utánpótlását.

Színes külsőségeivel együtt az élet kellemes volt a sok diák számára, a rengeteg közös élmény és hasznos időtöltés összekötötte őket, a hagyományteremtő ünnepek, a nyáron végzett munkájuk mind-mind a NÉKOSZ-öntudat kialakulását és megerősödését segítette. Az elemi lét-feltételekért folytatott küzdelem, és ragaszkodásuk a saját maguk alkotta kollégiumi létformához, elsősorban ezek alakították ki a diákokban az összetartozás és összefogás tudatát. Kollégiumi életük kialakításához többféle hagyományból, tapasztalattól merítettek ugyan, de elsősorban a saját létük, helyzetük diktálta szolidaritásból fejlődött ki közösségi önkormányzatuk.

PEDAGÓGIA

A szervezet törekedett arra, hogy az oktatás és a nevelés szorosan összekapcsolódjon. A nevelés teremtette meg a népi kollégiumok tanulási morálját, a normarendszer pedig megszabta a teljesítmény várható eredményét. A szövetség nagyon magas követelményeket támasztott a kollégistáival szemben, ezt megerősítő készítette el az 1947-48-as centenáriumi munkaverseny normarendszerét, ahol tíz munkaterületet sorolnak fel:

1. Iskolai tanulmányok 6. Társadalmi munka 2. Kollégiumi tanulmányok 7. Ifjúsági politika 3. Kollégiumi nyelvtanulás 8. Kollégiumi élet 4. Kulturális munka 9. Egyéni és társas vállalkozások 5. Testnevelés 10. Nevelői kar munkája Érdekesként nézzük meg néhány terület teljesítményirányzatát: az 1-3. kategóriában a kollégiumok tagságának 20%-ának jeles, és 80%-ának jó eredményt kellett volna elérnie.

A legtöbb terület még külön részfeladatokat jelölt meg, így például az 'Ifjúsági politika' munkaterülete az alábbi feladatokat, és az azokhoz tartozó teljesítményszinteket írta elő:

Iskolai szervezetben. A teljes tagság részt vesz, 90% aktívan dolgozik, 10%-a vezető beosztásban. Ifjúsági társadalmi szervezetben. A teljes tagság 50%-a részt vesz, 80%-a aktívan dolgozik, 20%-a vezető beosztásban. Ifjúsági szociográfiai felvétel. Központi utasítás szerint. NÉKOSZ kultág szervezés. Minden 2. kollégista beszervez egy kultágot. Külföldi tömeglevezés. Háromszor 2 oldalal levél elküldése évente. NÉKOSZ könyv-, folyóirat-, hetilap-terjesztés A NÉKOSZ-terv előírása szerint.

A 'Testnevelés' normarendszere talán közelebb áll a mai fiatalsághoz, bár bizonyos sportágak ma már kicsit elavultnak tűnnek. A lényeg mégis az, hogy a testi nevelés is helyet kapott a nevelési tervben.

Tömegtorna

1 közös gyakorlat Sportjáték. 3 sportjáték Úszás. Mindenkinek tudni kell úszni. Kerékpározás. Mindenkinek tudni kell kerékpározni. Birkózás vagy kötélhúzás. Mindenkinek tudni kell szabályosan birkózni. Távgyaloglás. 15 km. 3 óra alatt havonta egyszer, az egész tagság részvételével. (16 éves kor alatt 8 km 2 óra alatt.) Jelvénytulajdonos. A korcsoportjában előírt jelvényt a tagság 50%-ának el kell érnie. Röplabda. Mindenkinek ismernie kell a szabályokat és tudnia kell játszani. A feladatoknak ez a kollégiumokra, sőt egyes kollégistákra részletezett, minőségileg és mennyiségileg egyaránt meghatározott célkitűzése sok vitát váltott ki már annakidején is. A norma elérése 100%-ot jelentett, de egyes munkaterületeken 180% volt a várt teljesítmény. Az eredmények alapján a szervezet megkülönböztetett nívós, jó és kitűnő kollégiumokat. Az ún. nívótlan kollégium semmiféle NÉKOSZ-nyújtotta előnyben nem részesülhetett. Bár az első félév lezárásakor kiderült, hogy a kollégiumok csak 50-75%-ra tudták teljesíteni az elvárásokat. A NÉKOSZ normarendszere tartalmazott értékes elemeket, de ettől függetlenül számtalan hibás elgondolás szerepelt benne. Jelentősége, hogy konkrétá tette a feladatokat, és meghatározott programot adott a népi kollégiumok számára. Hátránya viszont, hogy figyelmen kívül hagyta a helyi sajátosságokat és a fejlettségi szintet.

A kollégiumi tananyag csökkentésével az iskolai követelményrendszerhez kellett volna alkalmazkodnia, minél jobban segítve ezzel az iskolák munkáját. Ennek eredményeként jelentősen túlterhelte a kollégistákat, bár a tanulók nagy része elfogadta a magas követelményeket. A tapasztalatok alapján a vezetőség hozzáfogott ugyan a hibák kijavításához, de a befejezésre már nem volt módja.

A kollégiumok belső rendjéből következett, hogy a diákok erkölcsileg rá voltak kényszerítve a tanulásra. A tananyag legfontosabb részét az iskolai tananyagnak kellett volna jelentenie, de ez a gyakorlatban nem teljesen valósult meg. A kollégiumok elvárták és megkövetelték, hogy a kollégisták jó tanulók legyenek. A kollégiumi tananyag két részre oszlott: szaktárgyakra és világszemléleti tárgyakra, ezeket egészítette ki a nyelvoktatás. Az előírt tananyag inkább irányelveket tartalmazott, mintsem klasszikus értelemben vett tantervet, ugyanis a szakoktatást minden kollégiumnak önállóan kellett megszerveznie. (A szakoktatás a választott szakmára való felkészítést jelentette, tehát egy mérnöknek készülő kollégista ilyen jellegű tanulmányokat végzett a kollégiumi szakoktatás keretein belül is.) A NÉKOSZ csak azt követelte meg a diákságtól, hogy a maguk által választott tárgyakat is jó eredménnyel tanulják,

és hogy olyan szakembereket hívnak meg, akik megfelelően segítik a felkészülésüket. Ugyanez vonatkozott a nyelvórákra is, a tanulók kiválaszthatták a nyelvet, amit tanulni akartak, de akkor abban eredményesnek kellett lenniük. A világszemléleti oktatás általános történelmi, szociológiai, irodalmi és filozófiai műveltség elsajátítását jelentette. Ennek az anyaga évenként változott és központilag irányították.

Az akkori viszonyokhoz képest talán túl nagy anyagot akart a szövetség a tanulókkal feldolgoztatni, gondolván, hogy akiknek a NÉKOSZ megadja a lehetőséget a tanulásra és ezáltal a felemelkedésre, azok élni is fognak vele. Nem kényszert jelentett ez a diákoknak, hanem annak a tudatosítását, hogy hogyan tudják kiaknázni a saját helyzetük és a kor követelményeiben rejlő lehetőségeket.

A népi kollégiumi nevelés alapja az volt, hogy a kollégisták ne csak közösségi, hanem olyan közéleti személyiségek legyenek, akik részt vesznek a közösség dolgainak intézésében. Ehhez hozzátartozott a társadalmi problémák ismerete is, így a nevelés összefonódott az oktatással, amelynek legfontosabb feladata a történelmi-társadalmi törvények ismertetése volt. A demokratikus magatartás megkövetelte a szabad vélemény-nyilvánítást, így a kollégisták aktívan politizáló emberekké váltak, akiknek országszerte politikai kötelezettségeik voltak. Fontos volt a környezettel való kapcsolattartás, ez jelenthetett népművelést, vagy valamely társadalmi szervezet létrehozását és működtetését. Ezen felül minden kollégistának kötelessége volt segíteni a szülőfaluja dolgainak intézésében.

A másik jelentős szempont a diákok erkölcsi nevelése volt. Az idők változásával a társadalom a demokrácia minél teljesebb megvalósítására törekedett, anélkül, hogy a nevelést a kor követelményrendszeréhez igazították volna. Az akkori oktatáspolitikai szerint a '40-es évek elejének nevelési rendszere nem volt alkalmas egy másokra is tekintettel lévő, szociális embereszmény kialakítására. Ehhez már másfajta erkölcs tudatosítására volt szükség (ez volt a "demokrácia erkölce"), és éppen ez a tudatosítás volt a NÉKOSZ szervezőinek alapfeladata. Ennek megfelelően a Népi Kollégiumok Országos Szövetségének szervezeti és rendtartási szabályzatában ez olvasható: "A mi erkölcsi normánkat az igazságosság alapján felépült társadalomhoz mérjük.... Mi csak egyfajta erkölcsi parancsot ismerünk, amely nem álszent, mint a kétszínű társadalmi erkölcs, következetes és csak egyfajta magatartást ismer.... A népi kollégista erkölcs: kemény erkölcs, de éppen ez a szigorú erkölcsrendszer biztosítja a társasélet elmélyülését s ezen keresztül a közösségben élők fokozottabb fejlődési lehetőségét." A nevelési modell lényege, hogy ez az ifjú nemzedék csak úgy tudja megvalósítani céljait, ha előbb diákként, később valamely értelmiségi pályán összeköti sorsát a dolgozó társadalmi osztályokkal. Így életemükkel válik az a közösségi demokrácia, amely szervesen beépül majd a fejlődő társadalomba.

A NÉKOSZ nevelési eredményeinek az egyik statisztikailag kimutatható hatása: a volt népi kollégisták nagy arányú részvétele a '70-es és a '80-as évek értelmiségi és vezető beosztású szakembereinek sorában. Hogy konkrétan mit adott, mit nyújtott a népi kollégium, szellemiekben, műveltségben, konkrét ismeretekben, általános értelemben vett kulturáltság nyújtásában - ezt nagyon nehéz egy fél évszázad távlatából meghatározni. A figyelmet a kollégiumi mozgalom iránt elsősorban annak szociális eredményei kel-

tették fel. A népi kollégiumok rendszere - a szó legáltalánosabb művelődésszociológiai értelmében - sajátos, önálló kultúráközvetítő intézmény volt, nem egyszerűen járulékos, szállásadó része az iskoláknak. A mai kor két legfontosabb nevelési intézménye, a család és az iskola mellett meg tudta teremteni azt az akkor (és sajnos nemcsak akkor) hiányzó, és éppen ezért nagyon fontos láncszemet, amely nélkül nehezen tudták volna áthidalni a szakadékokat a tanulni vágyó szegény gyermekek, és a magasabb műveltség megszerzését biztosító intézmények között. A népkollégiumok azon túl, hogy a tanulás technikai feltételeit biztosították, fontosnak tartották a diákokban a művelődés iránti belső motiváció felkeltését és továbbfejlesztését. A pedagógia tudományának érdemes lenne ennek az ösztönző kulturális környezetnek a konkrét és általános feltételeit úgy vizsgálnia, hogy azokat napjainkban is hasznosítani tudjuk.

A népi kollégiumok élete mindössze három esztendőre tehető, illetve ha a mozgalom előkészítő szakaszát, a 1945-1946-os évet is ide számítjuk - négyre. Az 1946-tól '48-ig terjedő időszakot a népi kollégiumok "klasszikus" vagy akár hőskorának is tekinthetjük, melyben kibontakozhatott a kollégiumi önkormányzat által vezetett közösségi élet, és szabadon és hatékonyan érvényesülhettek a mozgalom társadalmi-pedagógiai elvárásai.

Az 1948/49-es iskolai tanévre a központ még összeállította a nevelési tervet. Világos és átgondolt program volt, tanulva az előző évek tapasztalataiból. Ez már kellő differenciációval rendelkezett, tekintettel az egyetemi, középiskolai és általános iskolai kollégisták korbeli különbségeire. Az egyik körlevél megjegyzi, hogy (főleg az oktatás szempontjából) az általános iskolások más elbírálást igényelnek, mint idősebb társaik. Megállapították, hogy helytelen volt az a gyakorlat, hogy a 10-12 éves kollégistákat ugyanazzal a módszerrel és tananyaggal oktattak, mint a nagyobbakat. A feladatok megfogalmazásánál igyekeztek figyelembe venni, hogy az iskolákban, egyetemeken már jobb a helyzet, mint pár évvel korábban. A kollégiumi tanulmányokkal kapcsolatban a főiskolás nevelési terv előírta, hogy azokat a tárgyakat, amelyeket a kollégisták az egyetemen akkor már tanultak, a kollégiumi oktatásból ki kell hagyni, illetve át kell tenni az egyetemre, és a kollégiumokban folyó oktatást össze kell hangolni az egyetemeken szemináriumainak anyagával. Mindenképpen elismerést érdemel, hogy kellő kritikával tudták vizsgálni az első évek eredményeit, és a mozgalom törekedett a hibák kijavítására.

A személyi kultusz és az ennek megfelelő légkör kialakulásával módosult és leszűkült a kollégiumok szerepe. A következő év nevelési terve a kollégiumoknak már csak a kollégisták iskolai munkájának ellenőrzését jelöli meg.

A NÉKOSZ pedagógiai eredményei - a történelmi-társadalmi körülmények minden változása ellenére - ma is hasznosak lehetnének a művelődési hátrányokkal induló fiatalok nevelésében.

A TOVÁBBI TERVEK

1947 tavaszán a szövetség megkezdte a Vasvári Pál Akadémia szervezését, ami a NÉKOSZ szakintézete lett volna. Olyan politikai főiskola indítását tervezték, ahová bármilyen diplomával rendelkező fiatal jelentkezhetett, ha tanulmányait még további politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális ismeretekkel szeretne volna kiegészíteni. A 3 éves képzési idő alatt a diákok részt vettek volna egy 6

hónapos külföldi tanulmányúton is.

1948. júliusában a Vasvári Pál Akadémia munkája elméletileg megindult, de mivel a párt Politikai Bizottsága és a NÉKOSZ nem tudott megállapodni abban, hogy milyen típusú értelmiségieket neveljenek, 1948 telén az Akadémiát a párt megszüntette, annak ellenére, hogy a leendő hallgatók felé a párt káderosztálya küldte. Így sajnálatos módon egy valószínűleg életrevaló elgondolás sikkadt el az akkori politikai helyzet miatt.

A szakmai képzés hangsúlyozásának érdekében a NÉKOSZ fejleszteni akarta a szakkollégiumokat is, felismerve, hogy az egy-egy intézményben lakó többféle hallgató miatt (jogászok, bölcsészek, mérnökök stb.) nem tudják bevezetni a szakszemináriumi rendszert, és hogy a szakok sokfélesége a kollégiumok szakkönyvtárainak berendezését is jelentősen megnehezíti. Az összes népi kollégiumot szakkollégiummá akarták átalakítani, még mielőtt az akkori forma túlságosan lemerevedett volna.

POLITIKA - A NÉKOSZ FELSZÁMOLÁSA

Az 1945. utáni társadalmi-politikai küzdelmekben a NÉKOSZ tulajdonképpen a baloldali pártok oldalán álló, elkötelezetten progresszív ifjúsági erőt képviselve vett részt. A népi kollégisták a baloldali ifjúsági mozgalmak tagjaként igen fontos szerepet tölthettek be.

Az 1947. január 4-én tartott nevelésügyi konferencián Rákosi Mátyás a kollégiumok nevelési feladatáról a következőket nyilatkozta: "ne csak általában demokratákat neveljenek, hanem politizáló demokratákat. A nevelők a múltban is politizáltak, ma is politizálnak, s a népi kollégiumokból kikerülő értelmiségnek is politizálnia kell." Láthatjuk, a NÉKOSZ-ról nem kaphatunk teljes képet a politika jelentőségének hangsúlyozása nélkül. A szövetség erényei ellenére tisztában kell lennünk azzal, hogy a NÉKOSZ olyan pedagógiai intézmény volt, amely határozottan szocialista, kommunista nevelési célt tűzött maga elé. Nagyon sok munkás és paraszt fiatalnak tette lehetővé a továbbtanulást, akiket ugyanakkor igyekezett kommunistává nevelni. Az ilyen irányú nevelőtevékenység eszközei közé tartozott az állandó politikai felvilágosító munka, a társadalmi-, és mozgalmi munka, az állandó és rendszeres falujárás, gyárlátogatás, és a már említett honismereti mozgalom.

Fontos volt még a kollégiumok felelős öntevékenységét és fegyelmét erősítő belső önkormányzatok szerepe is. A NÉKOSZ vezetői azt várták a kollégiumokban folyó ideológiai neveléstől, hogy a kollégistákban kialakítsa az akkori társadalom tudatos formálásának, változtatásának, és az ebben való részvétel fontosságának tudatát. És valóban, a népi kollégisták jelentős szerepet vállaltak az ifjúsági politika formálásában. Nem volt ifjúsági szervezet, amelyben ne játszottak volna kezdeményező, szervező, irányító vagy akár kiegészítő szerepet. Mindezek ellenére nyugodtan állíthatjuk, hogy a kollégisták nagy többségében nem úgy merült fel a kérdés, hogy tanulás vagy politika, hanem úgy, hogy tanulás és politika.

Az 1948. szeptemberében megjelentetett párthatározatban a Magyar Dolgozók Pártja Politikai Bizottsága élesen bírálta a NÉKOSZ addig végzett munkáját. Arra hivatkoztak, hogy a szövetség kivonta magát a Párt irányítása és ellenőrzése alól, és hogy a NÉKOSZ kommunista vezetői állítólag elhanyagolták a diákok megfelelő szakmai

képzését. Ezután a NÉKOSZ a Magyar Kommunista Párt ifjúsági "rohamcsapatává" vált, pedig tulajdonképpen egy demokratikus intézményként indult. A nevelésben a bírálat után a megváltozott körülményeknek megfelelő feladatmegjelölést tapasztalhatunk, és ennek a maximális alkalmazkodásnak a megkövetelése már jelezte a szövetség önállóságának elvesztését.

A 1948/49-es tanév volt a népi kollégiumok utolsó éve. Ebben az évben még jelentős számban nyíltak új kollégiumok, erősen növelve a népi kollégisták számát, de pontos adat erről már nincsen. Időközben megváltoztak a kollégiumi lét társadalmi-politikai feltételei, a hatalom kérdése végleg eldőlt. Ebben az évben még folytatódott ugyan a szövetség fejlesztése, de a kollégiumi nevelés lényegét jelentő kollégiumi demokrácia fokozatosan elsorvadt. Az akkori politika már nem engedett teret a kollégiumokra jellemző autonómiának - a 1948 után megváltozott politikai szemlélet kívülről és belülről egyaránt bomlasztotta a szövetséget. 1949. júliusában pedig a kollégiumok működését kapcsolatba hozva a Rajk-per vádjával, bejelentették a NÉKOSZ feloszlását, és a kollégiumok államosítását. A NÉKOSZ mint egyesület egy ideig még fennmaradt, mígnem 1950. júliusában a Belügyminisztérium törölte az egyesületek sorából.

Pokorádi Judit

FELHASZNÁLT IRODALOM

- A NÉKOSZ alapszabályzata, 1946.
- A népi kollégisták útja 1939-1971 / Statisztikai-szociológiai tanulmány és táblázatok (Statisztikai Kiadó Vállalat, Budapest, 1977.)
- Zoltán Péter: Száz ifjú otthona (Köznevelés, 1946. 1-2. szám p.12.)
- Csukás István: A Népi Kollégiumok jelentősége közoktatásunk rendszerében (Köznevelés, 1948. 12. szám p.268-269.)
- Horváth Márton: Az ifjúság helyzete és feladatai (Köznevelés, 1949.14/15.szám p.379-380.)
- Köpeczi Béla: Szakkollégiumok (Valóság, 1946. november, p.64.)
- Szabó Gergely: Népi Kollégiumok (Valóság, 1947. 1.szám p.61-65.)
- A Népi Kollégiumok ifjúságának centenáriumi egységkönyve (Valóság, 1948. 4.szám p.277-278.)
- Kardos László: Egy év munkája (Március Tizenötödike, 1947. I.évf. 17/18. szám p.2.)
- Dékány Kálmán: 100 népi kollégium-10000 diák! (Március Tizenötödike, I.évf. 17/18.szám p.5.)
- Kardos László: Legfőbb célunk a jó szakember! (Népi Kollégista, 1947. 1-2. szám p.5.)
- Gyenes Antal: A Márciusi ifjak útján (Népi Kollégista, 1948. május, p.7.)
- Kardos László: Határkőnél... (Népi Kollégista, 1948. május, p.14.)
- Márton Géza: Népi kollégistának lenni annyit jelent, mint többet és jobban dolgozni más diáknál (Népi Kollégista, 1948. június, p.7.)
- Hegedűs Géza: A Népi Kollégiumok nevelési és oktatási rendszere (Embernevelés, 1948. 1.szám p.53-63.)



Czegle Zoltánné

Bemutatjuk a Tessedik Sámuel Díjasokat

*“Nem elég jóra vágni:
a jót akarni kell!
És nem elég akarni:
de tenni, tenni kell!”*

Váci Mihály költő csodálatos sorai jutnak az ember eszébe, mikor Czegle Zoltánné, pedagógia-biológia szakos tanárnő több évtizedes

tartalmas, gazdag életútját mutatjuk be.

Bács-Kiskun megye, Jánoshalma szülötte. Diákéveit a híros városban, Kecskeméten töltötte. Itt döntötte el, hogy a pedagógus pályát választja élethivatásnak. Tanári diplomáit Egerben, a Tanárképző Főiskolán és Szegeden a József Attila Tudományegyetemen szerezte. Ez után két évtizedig Tatabányán tanított, majd 1981-től a kecskeméti Táncsics Mihály Középiskolai Kollégium nevelőtanára lett, ahol jelenleg is dolgozik.

Nevelő-oktató munkáját töretlenül végzi igazi hivatástudattal és szakmai hozzáértéssel. Fontos cél számára, hogy minden fiatalt a neki megfelelő módszerekkel neveljen, mindezt megértéssel, következetességgel és határtalan szeretettel. A nehézségekkel megküzdve, s naponta megújulva tanítja, segíti diákjait. Mindig arra törekszik, hogy a diákok szabadságérzetét meg nem sértve, igazi értékekre nevelje őket.

A tantárgyi oktatás mellett rendkívül fontosnak tartja a tanulók személyiségének fejlesztését annak érdekében, hogy minél jobban, sikeresebben illeszkedjenek be a társadalomba, valósítsák meg önmagukat.

Közel tíz éve napi munkája mellett – sokszor a szabad idejét is feláldozva – dolgozik a Kollégiumi Szövetségben, ahol a megyei elnöki feladatokat látja el.

A Szövetségben végzett tevékenysége nagymértékben segítette és segíti a kollégiumok szakmai fejlesztését. Pedagógiai munkáját, életútját, sugárzó egyéniségét legjobban talán ismét Váci Mihály soraival jellemezhetjük:

*“És érezzék egy kézfogásról rólad,
hogy jót akarsz és te is tiszta, jó vagy:
s egy tekintetük elhitesse véled:
- szép dologért élsz – és érdemes élned!”*

Kecskemét Megyei Jogú Város polgármestere, Dr. Szécsi Gábor levélben gratulált, s a Város Közgyűlése – az őszi időszak első ülésén – ünnepélyesen köszöntötték szeptember 1-én. A helyi televízió és sajtó is hírt adott e nagy eseményről. Nagy örömet jelentett minden kitüntetett számára a helyi elismerés és köszönet.

Idézet a polgármesteri levélből:

„Tisztelt Czegle Zoltánné!

Örömmel értesültünk arról, hogy több évtizedes pedagógusi pályán végzett munkájáért Szent István ünnepe alkalmából Ön a Tessedik Sámuel-Díjat vehette át. Önkormányzatunk, városunk polgárai, pedagógus- és diáktársadalma nevében őszinte tisztelettel és szeretettel gratulálok Önnek.

Tisztelettel:

Dr. Szécsi Gábor polgármester”

A KOLLÉGIUMI SZÖVETSÉG ez úton is gratulál Czegle Zoltánné kolléganőnknek a Tessedik Sámuel Díj átvétele alkalmából, s további szakmai sikereket kívánunk e nehéz és szép hivatás gyakorlásában!

KÖRNYEZETI NEVELÉSI TOVÁBBKÉPZÉS

Pedagógusoknak, agrár- és műszaki tanároknak szervezett továbbképzést Hévízen a Nemzeti Szakképzési Intézet, a Magyar Szakképzési Társaság, a Pannon Agrártudományi Egyetem és a Keszthelyi Műszaki Szakközépiskola. A programsorozat résztvevői azt a kérdést járták körbe, hogy miként lehetne a környezeti nevelésre nagyobb hangsúlyt helyezni a közoktatásban.

A továbbképzést támogató Környe-

zetvédelmi Minisztérium egyik célkitűzése, hogy a biológiai sokféleségről nemrég elkészített országtanulmány jelenjen meg a közoktatásban, és a diákok legyenek tisztában azzal, hogy milyen hasszonnal jár az ökológiai szempontok figyelembe vétele a döntések meghozatalakor.

A továbbképzés résztvevői tájékoztatást kaptak arról is, hogy miként lehet beépíteni a környezeti ismereteket a helyi tantervekbe. A képzés keretében olyan kérdéseket is felvetettek, hogy milyen hatással bír a talajra a mezőgazdasági tevékenység.

Tisztelt Olvasók!

Amennyiben valamilyen szakmai jellegű beszámolót, cikket szeretnének megjelentetni újságunkban, akkor a könnyebb és gyorsabb közlés érdekében a szövetség e-mail címére:

kollegiumiszovetseg@mail.matav.hu
küldjék az anyagot!

Köszönjük:

Szerkesztőség

Az egészséges BÜFÉ

A kalocsai Hunyadi János Középiskolai Kollégiumban három éve működik a BÜFÉ. Közel 300 tanuló igényeit igyekszik színvonalasan kielégíteni, s ami nem mellékes, a tanulók pénztárcáihoz igazodó árakkal kínálja portékáit. Az elmúlt évben a kalocsai Együtt Egészségesen Programiroda segítségével jelentősen változott a BÜFÉ kínálata, mivel változatos ételekkel és italokkal népszerűsíti az egészséges táplálkozást. A tanulók ilyen irányú vásárlását az is motiválta, hogy akik az „egészséges polcokon” kapható termékekből vásároltak, azok ajándék matricát kaptak. A

matricák összegyűjtése ajándéktárgyak beváltásával folytatódott. A tanulók leginkább a teljes őrlésű péksüteményeket, tejtermékeket és a gyümölcsféleéseket vásárolták.

No persze az igazsághoz hozzá tartozik, hogy a joghurtnál nagyobb sikere volt a banánturmixnak, e miatt néha előfordult átmeneti hiány is ebből az ingyencsemegéből.

A szénsavas üdítő italok is egyre inkább háttérbe szorulnak a rostos gyümölcslevekkel szemben. Terveinkben szerepel, hogy bővítjük friss gyümölcsválasztékunkat, így a helyszínen készült gyümölcsivólevelek kínálata is gyarapodni fog.

Az eddigi tapasztalataink szerint a kollégiumi élet fontos színtere a BÜFÉ. Fontos – főleg fiú és leány – találkozások lebonyolítására itt kerül sor. Főleg a vacsorát követő időszakban zajlik az aktív közéleti tevékenység a BÜFÉ előtti területen. Az itt lévő tanulók létszámából, a pultnál kigyózó sor hosszából jól lemérhető az aznapi vacsora sikere. Így pl. egy tejbegrízes vacsora után tömegek állnak sorba a nem éppen egészségesnek nevezhető hamburgerekért.

Összességében azonban megállapítható, hogy a kollégiumi BÜFÉ a konyhával közösen nagyon sokat tesz annak érdekében, hogy a diákok egészséges táplálkozását biztosítsa, s ezzel példát mutasson az egészséges életmódra.

Simon Zoltánné

KOLLÉGISTA DIÁKÚJSÁGÍRÓK

Nemrégiben a kelenföldi Komját Aladár Kollégiumban rendezték meg a hasonló intézményekben működő diáklapok, diákrádiók munkatársainak II. Országos Találkozóját. Bár nekünk, záhonyi kollégistáknak mindig nehézséget jelent a fővárosi, dunántúli rendezvényekre való eljutás, ennek ellenére idén másfélszer annyi diák képviselte kollégiumunk kommunikációs diákkörét. Természetesen a különböző rendezvényeken kívül módunk nyílt arra, hogy Budapest nevezetességeit is megtekintsük. Vendéglátóink, többek között Nyikos Mária igazgatóhelyettes és Turányi-Vadnay Szabolcs (Diákújságírók Országos Egyesülete) igazán mindent megtettek azért, hogy kitűnően érezzük magunkat ezen a hétvégi rendezvényen. Az igényesen összeállított szakmai programok mindannyiunk számára emlékezetessé tették ezt a három napot.

Az első délután Kruzslíc Dávid, a TV3 riportere jóvoltából izgalmas gyakorlati példakkal illusztrált – számunkra sok-sok új ismeretet nyújtó – műfajelméleti előadást tartott. Ez követően - némi levezetésként -

zenés ismerkedési est következett, mellyel fokoztuk a több órányi napi utazás fáradalmait.

Másnap a Parlament épületében jár-



Balról jobbra: Bábin Adrienn, Belyó Barbara (Danubius), Varga Anita, Darabi Zsuzsanna (Danubius), Szimcsina V. (Gergely Ildikó felv.)

tunk, s személyesen is megtapasztalhattuk, hogy a világ 100 csodája között emlegetett épület valóban gyönyörű. A kitűnően felkészült kísérőnk által elmondottak csak fokozták csodálkozásunkat. Kicsit fájlaltuk, hogy odabenn nem villoghattak vakuink, és a videokameránkat sem használhattuk. Még a látvány hatása alatt álltunk, de már kisebb csoportokban, országos rádióstúdiókban folytattuk szakmai programunkat. Látogatást tettünk a

Kossuth, a Petőfi és a Danubius rádiónál. Sok száz órás otthoni, ill. iskolai rádiózáson edződött fülünknek bizony szokatlan volt hallani a különféle hangeffektusokat.

Szerencsénkre módunk volt olyan személyekkel találkozni, akiket ez idáig csak hangjuk, vagy fényképük alapján tudtunk azonosítani. Rövid idő alatt jó kapcsolat alakult ki az eddig csak csodált szerkesztő-műsorvezetőkkel, akik meglepően szerény és közvetlen vendéglátóink voltak.

Délután ismét szakmai program következett, ahol a DUE-s rendezvényekről már ismert Kecskés István, szervezetünk elnöke volt a vendégünk. Majd a cikkíró verseny következett. A kötetlen tematikával meghirdetett versengéshez jó élményanyagot nyújtottak a délelőtti programok. A pályamunkák szakmai értékelésére az utolsó nap került sor. Az elért helyezésektől függetlenül hasznos gyakorlatot jelentett mindenki számára ez a verseny.

Az olykor kritikus szavak nem befolyásolták a rendezvényen résztvevők azon véleményét, hogy sok ilyen jellegű tanulási alkalomra volna szükség.

*Bábin Adrienn – Varga Anita
diákújságírók, Kandó K. Gimn. és
SZKI Kollégiuma, Záhony*

VI. Országos Kollégiumi Diáktalálkozó Gyöngyös, 1999. július

Ebben az évben a Gyöngyösi József Attila Kollégiumban került sor az Országos Kollégiumi Diákszövetség VI. diáktalálkozására és Országos Gyűlésére.

A programokról röviden:

Az első nap többnyire a szállás elfoglalásával és a kolesz és környéke feltérképezésével telt. A vacsorát követő ismerkedési est jól sikerült. Kedden délelőtt Gyöngyös városával ismerkedtünk meg. Megtekintettük többek közt a Mátra Múzeumot, a Szent Bertalan templomot és a város egyéb nevezetességeit. A délutáni füllesztő melegben busszal indultunk a Kékestetőre. Innen Sástóra mentünk, ahol felsétáltunk a sástói kilátó 277 lépcsőjén. Estére mindenki fáradtan, de élményekkel telve érkezett a jelölő gyűlésre, ahol 3 elnök, 12 vezetőségi tag és 3 tanár került fel jelölőlistára. A gyűlés után Pethes Zoltán tanár úr játékos vetélkedőt szervezett, ami mindenkinek megnyerte tetszését.

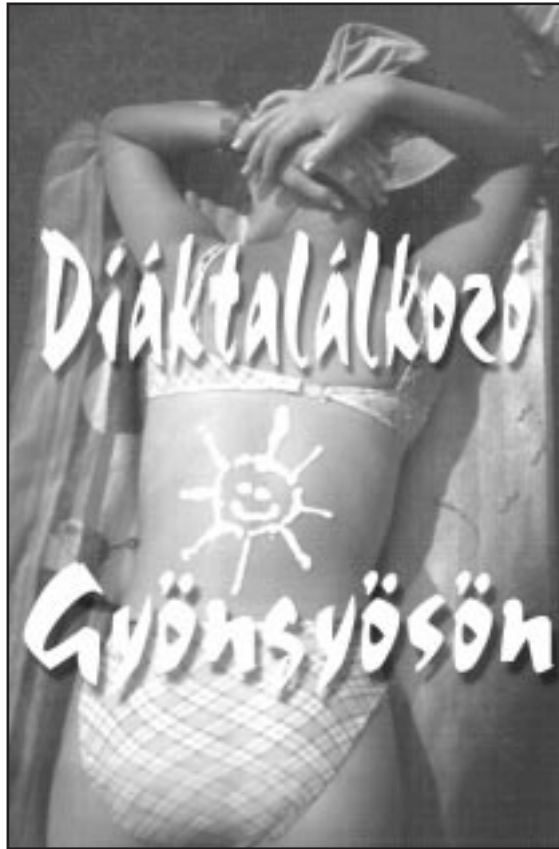
Szerdán került sor az Országos Gyűlésre és a KD vezetőségének megválasztására. Az elnök Agócs Nikolett és Hári Attila vezetőségi tag felsőfokú tanulmányai miatt lemondott tisztségéről. A választás eredménye: **Kézmárki Róbert** (Rudas Kollégium, Dunaújváros) lett a KD új elnöke.

Felnőtt vezetőségi tagok:

- **Fuchsné Hattinger Zsuzsanna** (Karacs Teréz Kollégium, Vác)
- **Pethes Zoltán** (József Attila Kollégium, Tata)
- **Takács Ernő** (József Attila Kollégium, Tata)

A diákvezetőség tagjai:

- **Havasi Mónika** (Karacs Teréz Kollégium, Vác)
- **Holp Judit** (Ady Endre Kollégium, Budapest)
- **Krucsó Judit** (Németh László Kollégium, Békés)
- **Kovács Miklós** (Apáczai Csere J.Koll., Tiszaújváros)
- **Litauzski Anita** (Deák F. Kollégium, Békéscsaba)
- **Posza Anett** (Gyergyai A. Kollégium, Kaposvár)
- **Szökrényes Miklós** (József A. Kollégium, Székesfehérvár)
- **Tóth Benedek** (Karacs Teréz Kollégium, Vác)



A nap hátralévő részét mindenki kellemesen töltötte strandolással, városnézéssel, barátkozással. A búcsúest mindenki számára emlékezetes maradt. Csütörtök reggel került sor a táborzárásra és a KD feladattervének elfogadására. Mindenki élményekkel gazdagon tért haza. Köszönet érte a vendéglátó

kollégiumnak és a KD vezetőségének, akik megszervezték ezt a találkozót. Remekül éreztük magunkat és reméljük, a jövő évben újra találkozunk Tatán!

Szentei Adrienn



Csak az fáj...

*Csak az fáj,
Hogy nincs mit mondanom.
Pedig itt a ragyogó alkalom.
Csak az fáj,
Hogy minden megváltozott.
Furcsa emberek, furcsa zajok.
Én változtam volna ekkorát?
Az egész világ másképp lát?
Csak az fáj,
Hogy semmit nem tudok.*

Minden titokká változott.

Úgy érzem,

Nemsokára elballagok.

*Itthagynom ezt a romlott
századot.*

Csak az fáj,

Hogy minden visszatart.

Akit szeretek, s aki nem akart.

Szép a múlt,

Hiába türtem néha sírva.

Mégis szebb volt, mint ma.

Akkor még

*Én voltam. Ma már nem az
vagyok.*

*Nincsenek fejemben tiszta gon-
dolatok.*

Változás –

Hisz mindig ezt akartam.

De ezt most nem én kívántam.

Csak az fáj,

Hogy már semmit sem tudok.

*Itthagynám ezt a romlott
századot.*

Csak az fáj,

Hogy minden visszatart.

Aki szeret, s mindig jót akart.

Csak az fáj,

Hogy nincs mit mondanom.

Minden szó csupa fájdalom.

Lázár Nikolett

Bolyai J. Gimnázium, Kecskemét